

Látogatóban

Farbaky Péter művészettörténésznél

A Budapesti Történeti Múzeumban a Mátyás trónra léptének 550. évfordulójára létrehozott grandiózus kiállítás három kurátorának egyike a Kiscelli Múzeum igazgatója, Farbaky Péter művészettörténész. Budakeszi otthonában kerestem fel.

– A Reneszánsz Év egyik eseményeként jöhetett létre a Hunyadi Mátyás, a király című kiállítás. Az ezzel a korrall foglalkozó szakemberek tudják, hogy az igazán kvalitásos műtárgyak itthon sajnos nagyon töredékesen maradtak meg, egyébként pedig rengeteg minden szétszóródott a világban. Kizárólag magyar gyűjteményekből ezt a kiállítást nem lehetett volna megrendezni.

– E szerint körül kellett nézniük külföldi gyűjteményekben.

– Személyes kapcsolatfelvételek sorával indítottuk a munkát. Azzal számoltunk, hogy az anyagi lehetőségek inkább Közép-Európára korlátoznak minket. Így eleve lemondunk a franciaországi, angliai és főleg az egyesült államokbeli gyűjtemények Mátyás kori műtárgyaitól.

– Végül is honnan valók a Történeti Múzeumban most megcsodálható kincsek?

– A magyarországi helyeket is beleértve összesen 7 ország 49 gyűjteményéből hoztunk tárgyakat. Itáliából 12 helyről, Ausztriából, Csehországból, Szlovákiából, a Vatikánból; Németországból például Corvin János portréja érkezett a Budai Várba.

– Rendkívül sokféle szép tárgyat állítottak ki. Mindenki megtalálhatja azt, ami leginkább érdekli. S ami kiváló ötlet, hogy minden témák szerinti csoportosításban. Van-e a művészettörténész számára kedvenc része e gazdag tárlatnak?

– Valóban strukturált ez a kiállítás, világosan elkülönülnek az egyes témák, amely megkönnyíti a nagyközönség számára a látottak befogadását. Legkedvesebb részt nekem is nehéz választani, talán a Rezidenciák az építészeti töredékekkel vagy pedig a végén a Könyvek és kövek című rész.

– E válasz azokat kevésbé lepi meg, akik tudják, hogy Farbaky Péter építész is. A műegyetemi diploma után folytatott művészettörténeti tanulmányokat a Bölcsészettudományi Karon. Érdeklődése és tudása sokirányú. Munkatársával egyetértésben bizonyára az is célja volt, hogy a népmesék igazságos Mátyás királyáról árnyaltabb képet kapjanak a kiállítás látogatói.

– Rendkívül összetett történelmi személyiség Hunyadi Mátyás. Nagyon tehetséges politikus volt. Tízennégy évesen lett

király. Nagybátyját fél év alatt sikerült félreállítania, s több mint három évtizeden át meg tudta tartani hatalmát az igen sok külső és belső ellenséggel szemben. Állandóan hadakozott. Minden évben. Vagy a török ellen, vagy Morvaországban, vagy III. Frigyes ellen. Ugyanakkor művelt ember volt, nagyon fontos mecénás a magyar művészet történetében.

– Milyen források álltak rendelkezésükre, amikor e kiállítás s a hozzá tartozó nagyszerű katalógus elkészítésére készültek?

– A kiállításnak a művészettörténeti tudás mellett nagyon erős a történeti alapja. Meg kell említenem Balogh Jolán nevét, aki a magyarországi reneszánsz legnagyobb művészettörténész tudósa volt, az előttünk példaként lebegő, 1982-es ausztriai, schallaburgi Mátyás-kiállítás az ő szellemiségének jegyében jött létre.

Ez a magyar reneszánszt bemutató tárlat egy évvel később látható volt a Magyar Nemzeti Galériában is. A történettudomány területéről pedig Kubinyi András történelemet kell kiemelni, aki sajnos a múlt év decemberében elhunyt. Ő volt kiállításunk egyik tanácsadója és a katalógus egyik szerzője, mint Mátyás és a Jagello-kor legnevesebb kutatója az utóbbi évtizedekben. Hozzáteszem, hogy a mi kiállításunk tulajdonképpen számol azzal a ténnyel, hogy a Mátyás-kor kutatása ma már nemzetközi téma. Ezt mutatja tavaly a firenzei Villa I Tattiban, a Harvard Egyetem reneszánsz intézetében megrendezett magyar kora reneszánsz és humanizmussal foglalkozó konferencia, amelynek egyik kezdeményezője én voltam. Ott a magyar előadók mellett a világ minden tájáról jöttek kutatók, akik a Mátyás-kori humanizmussal és reneszánsz művészettel foglalkoznak. S ugyanez tükröződik a mi kiállítási katalógusunkban is, amelyben 93 szerző írása olvasható, közülük 24 külföldi szerző. Osztrák, olasz, cseh, erdélyi, lengyel, német és amerikai. Most készítjük a magyar kötet mellett az angol kötetet, amit szeretnénk megjeleníteni a nemzetközi Mátyás-konferenciára, május közepére.

– Mekkora a közönség érdeklődése a kiállítás iránt?

– Örömmel tapasztaljuk, hogy nagy. Egyik hétvégén az ezret is meghaladta a napi nézőszám. Sok gyerekcsoport is jön, közönségkapcsolati kollégáim számukra külön tárlatvezetéseket tartanak.

– Fiataloknak különösen élményszerű lehet az a technikai bravúr, amit én is hosszasan bámulszorgok: szerkezete a falba süllyesztve, a kicsiny

képernyő egyvonalban a fallal, képek sorát mutatja, amikor szemközt megállok előtte.

– Próbáltuk a műtárgyak mellett a mai kor technikai adottságait is bevetni. Televízióképernyőn filmet vetítettünk, a Hatalmasok részénél egy számítógép képernyője nyújt nagyon sok információt Mátyás udvaráról, több kis képernyőn egyrészt a korabeli Európa más uralkodóit és rezidenciáit igyekeztünk érzékeltetni változó képsorokkal, máshol pedig a budai és visegrádi kézműves műhelyeket mutatjuk be ábrákkal és képekkel.

– Hány ember dolgozik egy ilyen nagy ívű kiállítás létrehozásán?

– Először csak néhányan dolgozunk rajta, óriási levelezést folytatva, ami az e-mail korában már jócskán leegyszerűsödött.

Kurátortársaim Spekner Enikő és Végh

András voltak. Elkérjük a tárgyakat, a fotókat sok esetben már digitálisan kapjuk meg a világ másik felén lévő gyűjteményből. Amikor elkezdődik a kiállítás építése, akkor már rengeteg ember munkájára szükség van. A kiállítótér kifestőire, vitrinkészítőkre, üvegesekre, grafikusokra.

Közben a gyűjteményekben dolgoznak a restaurátorok, majd indul a műtárgyszállítás. Amikor aztán befut a kamion, a ládából kiszedjük a műtárgyakat és kézbe vehetjük azokat – az azért egy nagy pillanat! Olyan tárgyak kerültek egymás mellé, amelyek több évszázada nem találkoztak egymással. A külföldi kollégák végignézve a kiállításunkat, azt mondták: át tudják érezni, milyen tragikus az, hogy nekünk itt a kora reneszánsz vagy a késő gótika többnyire töredékekben maradt meg, vagy csak morzsákban került elő ásatásokban. S mellettük ott vannak a korabeli mesterek külföldön épen maradt tárgyai.

– Az értékek megőrzése szívügye Farbaky Péternek, aki a családjában nincs egyedül ezzel a hivatástudattal.

– Feleségem, Deklava Lilla is művészettörténész. Ő a Kulturális Örökségvédelmi Szolgálatnál dolgozik a kutatási osztályon, immáron két évtizede. Valóban rokonteületen, hiszen műemlékvédelemmel foglalkozik.

Mindketten nagyon szeretik a munkájukat, amelyről azt szokták mondani: egész embert kíván. Otthonuk légkörébe csöppenve mégsem csodálkozom, inkább csak jó érzéssel tölt el, amikor arról értesülök, hogy a Farbaky-házaspár négy fiút nevel. Hiszen hivatásukhoz nemcsak az értékmegőrzés, de az értékteremtés is hozzátartozik. Jálcs Kinga

